

УДК 351.741:336-049.5

Людмила Геннадіївна МОГІЛЕВСЬКА,

кандидат юридичних наук, доцент,

Харківський національний університет внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3312-9199>

ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОФІЛАКТИКИ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ НЕПОВНОЛІТНІМИ

Актуальною темою сьогодення є профілактична діяльність, яка спрямована на запобігання правопорушень, які вчиняються неповнолітніми. Адміністративні правопорушення вчинені неповнолітніми є соціально негативним явищем. Воно охоплює сукупність проступків вчинених особами, що не досягли 18 річного віку.

Профілактика адміністративних правопорушень серед неповнолітніх – це різновид соціального управління, дуже розгалужена система, яка складається з окремих суміжних елементів, що створюють певну цілісну систему на основі однієї мети.

Варто зазначити, що найбільш розповсюдженими адміністративними правопорушеннями, які вчиняють неповнолітні в Україні у останні роки є: розпивання пива, алкогольних та слабоалкогольних напоїв на вулицях, у закритих спортивних спорудах, у скверах, парках, у всіх видах громадського транспорту та в інших заборонених законом місцях або поява в громадських місцях у п'яному вигляді, що ображає людську гідність і громадську мораль; дрібне хуліганство, тобто нецензурна лайка в громадських місцях, образливе чіпляння до громадян та інші подібні дії, що порушують громадський порядок і спокій громадян; куріння тютюнових виробів у місцях, де це заборонено законом [1].

На нашу думку, перспективним напрямом попередження адміністративних правопорушень неповнолітніх можна вважати створення в межах підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України системи встановлення нагляду за підлітком-правопорушником з покладенням на нього певних обмежень, але намагатися тримати його в суспільстві, а саме: брати участь у громадських роботах, періодично зустрічатися з інспектором ювенальної превенції, тощо. Основними завданнями нагляду є: сприяння влиття дитини в суспільство, формування у нього поваги до соціальних та правових норм; захист суспільства завдяки ефективному застосуванню альтернативних видів покарань; зменшення ризику вчинення повторних правопорушень [2, ст. 45].

Аналізуючи поняття, можна дійти до такого висновку, що профілактична діяльність відносно неповнолітніх базується на таких принципах: 1) законності – дотримання вимог Конституції України та законодавства України усіма суб'єктами профілактики, здійснення заходів, які передбачені законами та іншими нормативно-правовими актами; 2) гуманізму – захист прав та свобод неповнолітнього під час здійснення профілактичної діяльності; 3) гласності – постійне висвітлення у засобах масової інформації відомостей про динаміку правопорушень; 4) демократизму – участі у профілактиці правопорушень, які вчиняються неповнолітніми не тільки спеціалізованих суб'єктів, але й усіх інших державних органів та організацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, об'єднань громадян та окремих громадян; 5) науковості – використання методів та засобів профілактичної діяльності, які розроблені та схвалені наукою; 6) диференційованого підходу – врахування як загальних, так спеціальних особливостей правопорушників та груп правопорушень; 7) плановості та прогнозування – всебічне вивчення та аналіз стану правопорушень, складання та реалізація відповідних програм профілактики адміністративних проступків; 8) взаємодії та координації зусиль суб'єктів профілактики правопорушень; 9) громадського засудження протиправної поведінки; 10) переважання методів переконання – тобто застосування примусових заходів лише після вичерпання можливостей всіх інших [3, с. 4-15].

Найчастіше у попередженні адміністративних правопорушень серед дітей інспектора ювенальної превенції застосовують такі заходи: проведення лекцій, бесід у школах з неповнолітніми, проведення масових заходів за участю неповнолітніх та правоохоронців. Такі заходи профілактичної роботи сприяють підвищенню рівня правової культури учнів. Слід зазначити, що доцільно буде до таких заходів залучати батьків та разом з ними проводити профілактичні бесіди.

Інспектор ювенальної превенції займає одну із провідних ролей в системі профілактики правопорушень, які стосуються неповнолітніх. Інспектор особисто спілкується з неповнолітніми правопорушниками, котрі перебувають у нього на обліку. Він може застосовувати найрізноманітніші заходи профілактики – від загально профілактичних заходів переконання до спеціальних заходів примусу, проводити стосовно підлітків весь узгоджений комплекс превентивних заходів, що, безумовно, сприяє переорієнтації неповнолітнього правопорушника [4, с. 33-34].

Основним міжнародним документом у сфері захисту прав дітей є Конвенція ООН про права дитини [5], вона встановлює міжнародні

стандарти та норми захисту прав дітей для всіх держав-учасниць ООН. Для діяльності поліції основними є норми, пов'язані із застосуванням примусових заходів стосовно дітей, а саме: арешт, затримання, ув'язнення щодо дітей застосовуються в крайньому випадку; жодна дитина не повинна піддаватися катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або принижуючим гідність видам поведження чи покарання; кожна дитина має право на негайний доступ до правової та іншої відповідної допомоги, а також право оскаржувати законність позбавлення її волі перед судом чи іншим компетентним, незалежним і безстороннім органом та право на невідкладне прийняття ними рішень щодо будь-якої такої процесуальної дії; гуманне ставлення до кожної позбавленої волі дитини і повагу до гідності її особи з урахуванням потреб її віку [5, ст. 37, 6, с. 452].

Підсумовуючи вищезазначене можна дійти до такого висновку, що для здійснення ефективної профілактики адміністративних правопорушень, які вчиняються неповнолітніми необхідний комплексний підхід, зусилля не тільки підрозділів поліції, але і усього суспільства в вирішенні цієї проблеми.

Список бібліографічних посилань

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8074-10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
2. Адміністративна діяльність Національної поліції щодо запобігання вчиненню адміністративних правопорушень дітьми: монографія / Є. С. Зеленський, І. С. Кравченко. Дніпропетровськ: ДДУВС, 2016. 124 с.
3. Голіна В. В. Попередження злочинності і права людини. *Проблеми законності*. 1998. Вип. 36. С. 159-166.
4. Адміністративне право України: підручник / Ю. П. Битяк, В. В. Богуцький, В. М. Гарашук та ін.; за ред. Ю. П. Битяка. Харків: Право, 2000. 520 с.
5. Конвенція ООН о правах ребенка от 20.11.1989. *Зібрання чинних міжнародних договорів України*. 1990. № 1. С. 205.
6. Чумак В. В. Адміністративно-правові засади діяльності поліції Грузії, країн Балтії та України: порівняльний аналіз: монографія. Харків: Константа, 2019. 490 с.